

بررسی تحلیل فقهی و حقوقی نحوه اجرای قصاص عضو در نظام کیفری ایران

صبا سلیمانی

کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دورود، دورود، ایران

چکیده

هدف از انتخاب این موضوع بررسی تحلیل فقهی و حقوقی نحوه اجرای قصاص عضو در نظام کیفری ایران می‌باشد که به روش توصیفی و تحلیلی انجام پذیرفت، اجرای حکم قصاص یکی از مهم‌ترین مراحل دادرسی کیفری در راستای تحقق عدالت کیفری می‌باشد، قصاص دو قسم است: قصاص نفس و قصاص عضو موجب قصاص نفس، بیرون کردن جان بی‌گناه است عمداً و عداوتاً و موجب قصاص عضو از بین رفتن عضو است به‌وسیله ابزاری که غالباً تلف‌کننده است و شروط آن همان شروط قصاص نفس است. قصاص عضو فقط در جراحت‌های حارصه، سمحاق و موضعه ثابت می‌شود و در جراحت‌های هاشمه و منقله به جهت آنکه خطر هلاکت در آن‌ها وجود دارد، اجرا نمی‌گردد. در قانون مجازات اسلامی، کتاب سوم به قصاص و باب اول آن به قصاص نفس اختصاص یافته است، قصاص به‌عنوان یکی از مجازات‌هایی است که مقنن در تقسیم‌بندی‌های به‌عمل‌آمده از انواع مجازات، در قانون مجازات اسلامی و در ماده ۱۴ بدان اشاره کرده است درواقع مجازاتی که جانی بدان محکوم می‌شود و باید با جنایت وی برابر باشد که این جنایت می‌تواند منجر به قتل یا منجر به جراحت در فرد مجنی‌علیه شود. با توجه به حق الناس بودن قصاص، قصاص حق اولیای دم است و تنها با تقاضا دادن اولیای دم می‌توان قاتل را قصاص نمود. مطابق قانون مجازات اسلامی ولی دم می‌توانند با اذن ولی امر قاتل را قصاص نمایند. بنابراین، قصاص اولاً و بالذات حق است و نه تکلیف و ولی دم می‌تواند از این حق درگذرد. برای اجرای احکام قصاص قانون‌گذار شرایط مختلفی را مدنظر قرار داده که برخی به قواعد عمومی اجرای قصاص مانند شرط پدر یا جد پدری نبودن و یا شرط تساوی قاتل و مقتول در دین مربوط می‌شوند و برخی دیگر شرای اختصاصی اجرای حکم قصاص مانند ممنوعیت اجرای قصاص نفس به شیوه‌های غیرمتعارف، شرایط قصاص زن حامله می‌باشند که در قانون مجازات اسلامی و قانون دادرسی کیفری و آیین‌نامه نحوه اجرای احکام قصاص، رجم، قتل، صلب، اعدام و شلاق ذکر شده اند.

واژه‌های کلیدی: قصاص، حقوق کیفری، فقه امامیه

مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه

دوره ۵، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۸، صفحات ۹۲-۸۲